

Nederland natuurlijk

Nederland is van nature een brede, vlakke, traag stromende rivierdelta, waar Rijn, Maas, Schelde en Noordzee het waterlandschap eeuwenlang vormden door een afwisseling van zeedoorbraken en overstromende rivieren. Behalve op de hogere zandgronden was en is Nederland derhalve een gebied waar zee- en rivierklei een rijke voedingsbodem bieden aan alles wat groeit en bloeit. Het grootste deel van de waterbodems in dit dynamische rivierenlandschap was voedselrijk. Van nature is de brasem – onze meest succesvolle bodemvis – in de Nederlandse wateren dan ook een algemene verschijning. Ons deel van Rijn en Maas werd in het verleden door wetenschappers niet voor niets de brasemzone genoemd.

Dat brasem in het verleden in al onze langzaam stromende tot stilstaande wateren een algemene soort was blijkt uit de schaarse historische beschrijvingen die er van onze inheemse visfauna bestaan. Zo schreef H. Schlegel (1862) over brasem: 'Deze is in de zoete wateren van het grootste gedeelte van Europa verbreid, en wordt in alle onze rivieren, meren, plassen, vaarten en slooten aangetroffen.' A.A. van Bemmelen (1866) schreef in zijn "Lijst van visschen in Nederland waargenomen" over brasem: 'Deze soort is zeer algemeen in al onze zoete wateren, en wordt zelfs in kleine slooten gevonden; bij voorkeur bewoont zij veenplassen, breede dichtbegroeide slooten of het digte riet langs de oevers.'

Sportvisserij Nederland
Postbus 162
3720 AD Bilthoven
030 - 60 58 400

info@sportvisserijnederland.nl
www.sportvisserijnederland.nl

“Beheersvisserijen schaden het ecologisch
herstel van wateren.”
— Sportvisserij Nederland —

Deze position paper is een officiële uitgave van Sportvisserij Nederland.

Beheersvisserijen schaden het ecologisch herstel van wateren

“Actief Biologisch Beheer is geen ecologische herstelmaatregel, maar symptoombestrijding en staat haaks op het streven naar ecologisch gezonde en duurzame visstanden”

Sportvisserij Nederland staat bij ecologisch herstel van wateren een brongerichte aanpak voor, gericht op het terugdringen van verontreinigingen van water en waterbodembodem en het verbeteren van de inrichting van water en oevers. Het uitvoeren van Actief Biologisch Beheer (het grootschalig verwijderen van brasem) om ecologische doelen te bereiken wordt gezien als symptoombestrijding en staat haaks op het streven naar ecologisch gezonde en duurzame visstanden.

In een vruchtbare rivierdelta als Nederland is een vissoort als de brasem een natuurlijke en kenmerkende vissoort. Brasem is optimaal aangepast aan het voedsel zoeken in kleibodems en het uit het water filteren van klein dierlijk plankton. Brasem komt dan ook van oudsher zeer algemeen voor in Nederland. Brasem kan beter dan andere vissoorten overleven in wateren waar nog nauwelijks waterplanten groeien. In het vermestte, troebele water, dat Nederland kenmerkte in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, kwam dan ook vooral nog brasem voor.

Het idee ontstond dat brasem de veroorzaker van het troebele water was of het tenminste instandhield. Niets is echter minder waar: een te uitbundige brasemstand is het gevolg van te troebel en eutroof water, niet de veroorzaker ervan. De brasem is een oer-Hollandse vis die van nature in vrijwel alle watertypen voorkomt.

ABB en beheersvisserijen

Als gevolg van de strijd tegen de eutrofiëring werden troebel water en brasem in de jaren '90 dé symbolen voor slecht water. Helder, plantenrijk water met snoek, ruisvoorn en zeelt werd het symbool voor goed water. Met name de sterke lobby voor Actief Biologisch Beheer (ABB; het eenmalig grootschalig verwijderen van brasem) heeft het imago van de brasem ernstig beschadigd.

De vermeende rol van brasem in de vertroebeling van onze wateren wordt sinds eind jaren '80 enthousiast uitgedragen en behoort tegenwoordig zelfs tot verplichte kost in de biologieles op school. De ABB experimenten leidden in slechts enkele gevallen tot een helderder toestand, die echter na een korte periode van euforie bij de betrokkenen minder stabiel bleek dan werd gehoopt. Anno 2008 heeft geen enkel ABB-experiment aantoonbaar duurzaam geleid tot het voorspelde “ecologisch duwtje in de rug” naar een nieuw ecologisch evenwicht. De achterliggende theorie blijkt voor onze oppervlaktewateren niet op te gaan. Brongerichte maatregelen zijn daarentegen wel effectief gebleken – met of zonder ABB!

Maar de ABB denkbeelden blijken hardnekkig: dat ABB niet werkt heeft betrokken onderzoekers geïnspireerd tot een nog rigoureuze vorm van brasembestrijding in de vorm van reguliere beheersvisserijen. Hiermee wordt het water als ecosysteem permanent gedwongen in een heldere, verstoorde toestand. Deze vorm van permanente overbevissing wordt sinds kort gepropageerd als goedkoop alternatief voor brongerichte maatregelen. Door brasem te verwijderen wordt de werkelijke toestand van het water en de noodzaak voor brongerichte maatregelen verdoezeld. Het doel (een goede waterkwaliteit als randvoorwaarde voor een goede ecologische toestand) is verworden tot middel (een verstoorde ecologische toestand om een goede waterkwaliteit te simuleren).

foto: Michel Roggo

foto: Bram Bokkers

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Het algemeen voorkomen van brasem leidt in de voor Nederland opgestelde KRW-maatlatten voor stilstaande en langzaam stromende wateren (de zogenaamde ‘M-wateren’) steevast tot een negatieve score. In onze grote, ondiepe plassen in het laagveen- en zeekleigebied wordt een zeer goede ecologische toestand bijvoorbeeld uitgedrukt in een maximaal aandeel van brasem van 2% van de totale visbiomassa. Dit is veel te laag. Deze wateren weerspiegelen namelijk het van nature optimale leefgebied voor brasem, dus het gebied waar deze vis van oudsher zeer algemeen voorkwam!

De in de KRW-maatlatten hoog scorende plantenminnende soorten kwamen van nature in dergelijke wateren buiten de begroeiende oeverzone (maximaal enkele procenten van het totale oppervlak) nauwelijks voor. Het negatieve ABB-imago lijkt hier duidelijk zwaarder gewogen dan objectieve, ecologische en historische kennis en inzichten over de brasem. Door de steevast te laag vastgestelde KRW-maatlatten voor de brasem dreigen visser én vis gedupeerd te worden.

Visie van Sportvisserij Nederland

Het uitvoeren van Actief Biologisch Beheer (het drastisch uitdunnen van de brasemstand) om ecologische doelen te bereiken wordt door Sportvisserij Nederland afgewezen. Dergelijke ingrepen worden beschouwd als symptoombestrijding en staan haaks op het streven naar ecologisch gezonde en duurzame visstanden. Het uitdunnen en/of uitzetten van viss(oort)en is, als directe ingreep in en daarmee verstoring van het ecosysteem water, slechts in uitzonderlijke gevallen te rechtvaardigen ten behoeve van zwaarwegende menselijke gebruiksdoelen. Daarbij is Sportvisserij Nederland van mening dat in de KRW-maatlatten een te negatief beeld wordt geschetst van de brasem. Sportvisserij Nederland zet in op een realistischer waardering van de samenstelling van de visstand, waarin brasem in wateren met een voedselrijke waterbodembodem van nature een prominente plaats inneemt.

Sportvisserij Nederland is van mening dat het kunstmatig uitdunnen van de brasemstand om helder water te creëren, een vorm van structurele overbevissing is van een inheemse vissoort. Het is mede hierdoor een activiteit die haaks staat op duurzaam natuurlijk visstandbeheer en een gezonde ecologische toestand, zoals de KRW die voorschrijft. Sportvisserij Nederland zet daarom primair in op een verbetering van de biotoop. Dan volgt vanzelf de bijhorende visstand die van nature in het betreffende water thuishoort.